

NAGY KUNSZT

Miskolc
Nyíregyháza
Eger

HangON

2011. október 4.
2012. február 7.
2012. június 2.

2011. december 10.
2012. április 6.
2012. szeptember 31.

A kiállításon megszólaltathatóak az auDIO-k, bakelit mixek segítségével kísérletezni lehet a hang fizikai tulajdonságaival, felkutatható egy láthatatlan alkotás, belehallgathatunk ismerős, de mégis ismeretlen helyek hanghatásaiba, érintés nélkül játszhatunk egy különleges hangszeren, megtalálhatjuk belső hangjainkat... és együtt gondolkodhatunk a hangok tulajdonságairól, szerepéről, létrehozásáról, információt hordozó képességéről... kreatívan, „hangjátékokkal”.

A Miskolci Galéria NAGY KUNSZT Kortárs Képzőművészeti Tanulmányi Múzeumában Éliás István múzeumpedagógus vezetésével, kortárs műalkotásokból rendezünk kiállításokat és ahhoz kapcsolódó foglalkozásokat.

A Hetedik Kunszt rendhagyó módon jött létre. A programban változtattunk a művészet-közvetítés szokásos módján, valamint az eddig alkalmazott múzeumpedagógiai eszközökön.

A didaktikai szempontok szerint történő műtárgyválogatás helyett, a Szabics Ágnes képzőművész által vezetett X. Miskolci Művésztelep tagjait kértük fel, egy-egy hanggal foglalkozó alkotás, és a hozzá kapcsolódó, pedagógiai szempontokat is figyelembe vevő installáció elkészítésére.

A művészek két héten keresztül foglalkoztak a HANG témával és alkotásaik múzeumpedagógiai prezentálásának lehetőségével.

Az eredmény egy izgalmas, érdekes, interaktivitásra lehetőséget teremtő kiállítás lett, amelyhez az alkotók bevonásával kapcsoltunk tematikus foglalkozásokat.

A programnak a Nemzeti Kulturális Alap támogatásával a Miskolc Galéria után két-két hónapig a Jósza András Múzeum (Nyíregyháza) és a Kepes Intézet (Eger) is helyet adott.

13

Miskolc
Nyíregyháza
Eger

HangON

2011. október 4.
2012. február 7.
2012. június 2.

OFF

2011. december 10.
2012. április 6.
2012. szeptember 31.

EIKE

Interferenciák I.
Hanginstalláció, 7 perc

Eike munkája arra hívja fel a figyelmünket, hogy a hangról legtöbb esetben nem is tudjuk igazán, hogy állandóan velünk van. Különös képessége, hogy a körülöttünk lévő tereket tölti ki. Eike tulajdonképpen a hangon keresztül tereket állított ki.

Videoinstallációjának fülhallgatóit felvéve, különböző helyzetekben rögzített hangokat hallunk (kocsiban szóló rádió-, kiállításmegnyitó-, Kossuth téri demonstráció-, metróutazás hangját... stb.), de a hozzájuk tartozó képeket nem látjuk. A videolejátszón helyette egy kurzor állapota mutatja, hogy ez az időben dolgozó műfaj (a mozgókép és a hang), éppen hol „jár”.

Ha csak ezt halljuk, ezt a hangforrást akkor egy másik dimenzióba kerülünk. Miközben hallgatjuk, kinézhetünk az ablakon, mint ahogyan a hangban is körülnézünk és általa tereket tapasztalunk.

Szabics Ágnes meséje a Mesterkedő képzőművészeti gyermekfoglalkozáson 2011. december 10-én
Egyszer régen, több millió évvel ezelőtt élt egy álnok, rosszindulatú varázsló. Sok mindent nem szeretett, de amit ki nem állhatott az a Nap volt. Nem bírta elviselni, hogy ez a tündöklő bolygó melegít, élteti a növényeket és fényt ad. Hiszen nem szerette a virágokat, az állatokat és az embereket sem. Állandóan azon jár az esze, hogy távolíthatja el a Napot az égboltról. Egy év gondolkodás

és varázsfőzet-kísérletezés után elkészítette fő művét; a hatalmas Föld-burát. Egy hatalmas sötét burával borította be a Földet, olyan alaposan, hogy a Föld lakói semmit nem láttak. Egy szomorú éjszaka alatt a varázsló eltüntette a fényt az életükből. Reggel, mikor az emberek ébredezni kezdtek, csak azt észlelték, hogy aznap nem kelt fel a Nap. Reménykedtek, hogy ha eltelik 24 óra, akkor pirkadni kezd, de nem így történt. A Föld sötétségbe borult. Az élet szomorúvá és nehézkesé vált.

Először nem mertek kilépni házaikból, mert féltek, hogy bajuk esik, hiszen semmit nem láttak. Eltelt egy nap, két nap, három nap és minden házban szinte teljesen elfogyott az élelem. Nem volt mit tenniük az embereknek, ennivalót kellett szerezniük. Minden családból a legbátrabb ember elhagyta otthonát és élelem után nézett, illetve tapogatózott. Eleinte csetlett

Szécsényi-Nagy Loránd multimédiás installációjában azzal foglalkozik, hogyan és milyen koncepció mentén lehet a hangot képpel társítani. Az installáció egy házi készítésű thereminből, valamint egy hozzárendelt képsorozat kivetítéséből áll. A theremin volt az első, közvetlen emberi érintés nélkül vezérelhető elektronikus hangszer, amelyet egy orosz avantgard művész talált fel 1920-ban. A lényege két antenna: az egyikkel a hangmagasságot, a másikkal a hangerőt lehet szabályozni. Ezt az alaptulajdonságát felhasználva alakította át interfésszé, s így a hangmagasság antennán játszva a képsorozaton belüli képek között lehet navigálni, a másik antennával az aktuálisan vetített kép fényereje befolyásolható, míg egy lábpedál a képsorozatok közötti váltást biztosítja. A kivetítésre kerülő képanyag 11 különböző helyszínen, 11 különböző webkamera felvétele. Így tulajdonképpen a thereminen játszva, az éppen kiválasztott helyszínen az adott nap napszakait váltakoztatva válik "irányíthatóvá" az idő.

botlott mindenki, aki kilépett az utcára. Nem tudták hova, hogyan, merre menjenek. Majd megpróbáltak sokkal lassabban, és figyelmesebben közlekedni. Nemcsak tapogatóztak, hanem hallgatóztak is. Megpróbálták kitalálni, hol vannak, merre járnak.
Feladat: Egy elképzelt helyszín kiválasztása és lerajzolása - pasztell

SZÉCHENYI-NAGY LORÁND
11 nap
Multimédiás installáció theremin-nel

Minél figyelmesebben hallgatták a körülöttük lévő hangokat, zajokat, zörejeket, annál könnyebben tájékozódtak. Egyre gyorsabban kitalálták, hogy éppen merre járnak, és merre haladjanak tovább, hogy az élelmet megszerezzék családjuk számára. Közlekedni már nagyon jól tudtak, amikor rájöttek, hogy a legnagyobb problémát az okozza számukra, hogy mindig egymásba és különféle tárgyakba, építményekbe ütköznek. Egy tudós, aki gépezetek kitalálásával és

készítésével foglalkozott, megalkotta a közeledés-mérő szerkezetet. Ezt mindenki magával vihet, és könnyedén meghallotta, ha valakihez, vagy valamihez túl közel kerültek. Pár hét elteltével mindenki hordozott magával egy-egy ilyen mérőeszközt.
Feladat: A theremin kipróbálása, működtetése

VÁRNAI GYULA
6 mese gyermekeknek
RedBull
Analog mix

Várnai Gyula meglévő és közismert technikai eszközök alkalmazásával három objektet készített. Analóg mix című munkájában különféle ábrák mentén darabolt fel és ragasztott újra bakelit lemezeket és ezeket lemezejátszógépen hallgatva hoz létre új hangtársításokat. Az ábrák variációi adják a különleges, rövid egymásutánosságára épülő mixeit a hangnak, amely újabb módszere a hangmásolásnak, hanglejátszásnak. A RedBull című objekt a hang fizikájára segít rácsodálkozni azáltal, ahogyan egy fémdobozon átszúrt tű megszólal a hanglemezen. A „6 mese gyermekeknek” című munkájához saját hanghordozó rendszert hozott létre egy információt hordozó lemez, egy szíjjátétellel meghajtható, egyenlő sebességet biztosító berendezés és a gramofontölcsér alapján működő, papírból és zsákvarrótűből készített meseszék segítségével.

Egy idő után egyre több hangot hallottak, olyanokat is, melyek korábban elkerülték figyelmüket. Alig tudták megkülönböztetni egyiket a másiktól. Hogy eligazodjanak a nagy hang kavalkádban, dobozok, szögek és forgó tárgyak segítségével készítettek maguknak hangrögzítő eszközöket. Lemezeken archiválták a körülöttük lévő hangokat, szövegeket és zenéket.

Mi szól a szalagon?

Titokzatos magnókazetták kerültek hozzánk, amelyek tartalmát lejátszókészülék hiányában nem tudtuk meghallgatni. A szalagok azonban megszólaltak, amikor kihúztuk őket a kazettákból. Tartalmukat szalagrajzokkal próbáltuk mindenki számára "hallhatóvá" tenni. *Mesterkedő, 2011. november 26.*

Turcsány Villő szobrászművész hangzó tárgyakat tervezett. A műgyantából készült, felfüggesztve kiállított *auDIO*-k belsejébe különféle, rázásra csörgő hangot adó terméseket helyezett.

Tárgyait külön-külön megszólaltva felvett pár másodperces csörgéseket és azokat öt sávban egymás mellett párhuzamosan, ismétlődően lejátszva komponált meg egy hanganyagot, egy ritmushangokra épülő zeneművet. A kis hangfelvételek egy-egy gondolatfelvetések, amelyeket intuitív módon, az *auDIO*-k használatával a látogatók is folytathatnak.

TURCSÁNY VILLŐ
auDIO vol. 1.

Ahogy figyeltek és hallgatóztak, egyre kevésbé volt kielégítő a földlakók számára, hogy csak a már ismert hangokkal, beszéddel és zenével foglalkozzanak. Elhatározták, hogy ők is létrehoznak hangokat. Zenélni kezdenek, hogy még árnyaltabban és finomabban elmondhassák egymásnak gondolataikat és érzéseiket. A zenéléshez hangszereket készítettek.
Feladat: Boríték-csörgő készítése különféle termések behelyezésével - festés

Turesány Villő alkotási munkafolyamatát, az auDIO-k segítségével a helyszínen rekonstruálni lehetett. Az auDIO-k ritmusra történő mozgatása egymásra figyelemmel és egy karmester irányításával vált spontán zenei kompozícióvá. A Digitális Menetrend című 3. Országos Múzeumpedagógiai Konferencia (2011. november 3.) egyik programja a HangON kiállítás foglalkozásainak módszertani bemutatója volt. A konferencia résztvevőivel a képzőművész, Skype kapcsolat útján „vezényelve” szólaltatta meg auDIO-it.

Mit-mi játék

A HIÁNYOS KIÁLLÍTÁS

A kiállítás megnyitóján mindegyik művész ismertette saját munkáját. Megmutatták, hogyan működnek az egyes alkotások; beszéltek arról, milyen körülmények vezettek az elkészítéshez és elmondták, hogy milyen gondolatok foglalkoztatták őket a hang témával kapcsolatban.

Sajnos, akik nem voltak jelen a megnyitón nem ismerhetik ezeket, mert nem készült róla felvétel és nem helyeztek ki semmilyen kommenteket, leíró szövegeket, mint ahogyan az gyakori a kortárs művészeti kiállításokon.

Kérem, segítsenek! Írjuk ki közösen, hogy szerintetek mit és mi célból készítették?

Az középiskolai csoportok foglalkozásainak csoportban ismerkedtek a diákok a kiállított alkotásokkal. A fenti játék segítette megfogalmazni gondolataikat, amelyet leírtak és miután ismertették azt a többiekkel, habszivacsra ragasztva, az alkotás mellé helyezték. Végül minden csoportnak alkalma volt mindegyik alkotást megtapasztalni, kipróbálni.

A kiállításon egy „Hangfal” adott helyet a diákmunkáknak. Leírásaik, alkotásaik mellett két monitoron lehetett visszaneézni azokat a hangjátékokat, amelyeket a kiállított művek inspiráltak.

A legnépszerűbb játék Eike alkotásához kapcsolódóan az ismerős helyszínek (pl. autóbusz, iskolai reggeli zsoltosma, stadion) hangjainak a megidézése volt.

Az *auDIO*-fa története

*Családi foglalkozás 2011. október 23-án.
Vezette: Éliás István és Telenkó János*

Egy kismadár az őszi erdőben két *auDIO*-t talált a földön. Csőrébe vette az egyiket és elindul vele a fiókáihoz. Útközben azonban elejtette a patakparton és nem találta meg. Visszaindult a másikért, de azzal sem lett szerencsésebb, mert az a város felett esett ki a csőréből. A két *auDIO* gyökeret eresztett a földbe és következő tavaszon fák nőttek belőlük. Mivel a hangokra érzékenyek voltak, ezért a belőlük sarjadó fák nagyon különlegesek lettek. Az erdőben nevelkedő egy csendes, a városban növekedő pedig egy hangos *auDIO*-fa lett.

A foglalkozáson megismertük az *auDIO*-k formáit, majd meghallgattuk a nagyváros különféle hangjait. Többféle természetes anyaggal megidéztük az erdő hangjait (patakcsobogás, avarzörgés, ágptattanás, különféle állatnieszek és hangok stb.), majd mesterséges anyagokat is felhasználva egy nagyváros hangjait szolgáltattuk meg. Telenkó János zeneművész segített bennünket megtalálni és meghallani a különbözőségeket. Amíg a szülők közösen megrajzoltak egy erdei és egy nagyvárosi környezetet, addig a gyerekek elképzelték milyen lehetett egy semmire sem hasonlító *auDIO*-fa és agyagból megmintázták. A végén mindenki elhelyezte fáját abban a környezetben, amelyikhez a leginkább illett. Az erdőbe a csendesebb fák, a nagyvárosba a hangosabbak kerültek. A szülők figyelme arra is kiterjedt, hogy a két helyszínt egy kertvárosi résszel kössék össze...

SZABICS ÁGNES
Túlélési gyakorlat 42.

Szabics Ágnes 2008 óta készít olyan fotóinstallációkat, amelyeket zeneművek kottái határoznak meg. A Vakok Iskolájában egy olyan munkája ismert, amely a dupla ablaküveg külső szárnyain látható, a fotókból készült vektoros ábra áttetsző fóliából kivágott átirásai pedig az ablakszárny belső oldalán tapintható módon kerültek felragasztásra. A HangON kiállításon először mutatott be olyan installációt, amely nem egy meglévő zenemű kottájának felhasználásával készült, hanem a kiállítótér falai, oszlopai határozták meg a zenei hangokat, az üres részei pedig a szüneteket az ötvonalas kottán. Kiállításra, az ablaküvegre ragasztott, áttetsző fóliából kivágott vektoros ábra került, alig észrevehető formában, tapintható képként.

Oly szépen szólaltatták meg saját készítésű hangszereiket, hogy szerették volna megismételni kitalált dallamaikat, zeneművüket. Ehhez kottát kellett írniuk, de mivel teljes sötétség uralkodott a Földön, kénytelenek voltak tapintható kottákat készíteni.

Feladat: Tapintható kotta rajzolása csukott szemmel, bármilyen kottapapírra, bármilyen jelekkel - ceruzarajz

Ahogy telt az idő, a Föld lakói egyre jobban tájékozódtak a sötétben, már mindenki kimerészkedett az utcára, és szinte ugyanúgy éltek, mint a varázslat előtt. Ugyanúgy ettek, ittak, játszottak, zenéltek, de nagyon szomorúak voltak. Sötét és hideg volt éjjel-nappal. Nagyon szerették volna eltávolítani a Föld-búrát maguk felől. Tanakodtak, tanakodtak, hogy mit tehetnének, de semmi nem jutott az eszükhöz. Megkérdezték, a tudósokat, feltalálókat, nincs-e

valamilyen ötletük a búra eltüntetésére, de senkinek semmi nem jutott az eszébe. Mikor már mindenki teljesen kétségbe esett, egy kislány az anyukájának bevallotta, hogy hangokat hallott. Az anyuka először nem igazán vette komolyan, hiszen egy idő óta mindenki mást sem csinál, mint hangokat hall és

Komoróczy Tamás: „Régóta ismert, hogy az ember bizonyos körülmények között meghallja az „idegenek” paranormális hangjait. Ennek talán leggyakoribb kiváltói a skizofrénia, és a misztikus, vallási elragadtatás, vagy a pszichedelikus szerek használata. Számos hírhedt belső hang esetet tudunk. Fontos közös vonása ... ezeknek a belső hangoknak, hogy folytonosan gyözködik az embert saját jelentőségükről és hogy szükségük van az ember imádatára, és ugyanúgy mint minden érző szervezet e lények is önmaguk megőrzésére, táplálására és terjesztésére törekednek. Az általam írt monológot, a „lény” hangját Menszátor Attila színésszel olvastattam fel és ezt a hangfelvételt effekteztem és egészítettem ki az idegrendszer vélt hangjaival. A falon lévő kis kép a tudat egy sötét szeletét kívánja megmutatni, melyben ingerület átvivő neuronok láthatók és a hang műbe való belehelyezkedést próbálja segíti.”

ezeket elemezgeti. De a kislány elmesélte, hogy ezek nem szokványos, jól felismerhető hangok voltak, hanem valahonnan belülről hallotta őket, a fejéből. És ezek a belső hangok utasítások voltak, hogy mit kéne tenni a gonosz varázslat ellen, hogy a Föld lakói megszabaduljanak az átok alól. A kislány

elmesélte, hogy a titokzatos hang azt mondta, hogy ha az emberek egy varázsfolyadékkal megfestik azt, ami a legfontosabb számukra a Földön, amit leginkább látni szeretnének, akkor megtörik a varázs. A kislány anyukája mindenkinek megüzente mit lehetne tenni, hogy újra felragyogjon a Nap. Így is történt. Aki ebben az időben a Földön nagy szomorúságban élt megfestette, hogy számára mi a legfontosabb. Mikor az utolsó kép is

elkészült a sötét búra egyre átlátszóbbá és vékonyabbá vált. Majd szétfoszlott, mint egy álom.

Feladat: Festés varázsfolyadékkal (fotópapírra előhívófolyadékkal)

A varázslat megtört és a Föld lakói nagy boldogságban és vígasságban éltek a ragyogó napsütésben.

KOMORÓCZKY TAMÁS
Belső HANG (a lény)

Hetedik Kunszt | HangON | Nagy Kunszt Kortárs Képzőművészeti Tanulmányi Múzeum

Múzeumpedagógiai módszertani segédanyag | Szerkesztette és tervezte: Éliás István

Kiállítás megnyitók: Fenyvesi Áron, Orosz Csaba, Antall István

Múzeumpedagógia: Éliás István - Miskolc, Román Ágnes - Nyíregyháza, Czók Anna - Eger

Fotók: Éliás István, Bártfai László, Kiss Tanne István, Román Ágnes

Felelős kiadó: Bán András, a Miskolci Galéria Városi Művészeti Múzeum NKft. ügyvezető igazgatója

HU ISSN 2062-0160 | ISBN 978-615-5027-16-1 | Készítette a GNR Dekoráció és Digitális Nyomda | Miskolc, 2012

A programot és a kiadványt a Nemzeti Kulturális Alap támogatta

